

NĚKTERÉ PROBLÉMY ÚTOČNÉ OPERACE počátečního období války

Generálmajor Jan Voštera

Na základě zkušeností z minulého roku chci se zastavit u těch oblastí útočné operace počátečního období války, které jsou v mnoha případech buď nesprávně chápány, anebo které si zasluhují hlubšího rozboru.

Proč právě, **respektive stále**, útočné operace **počátečního období války**? Někdo může namítnout, že z počátečního období války toho bylo napsáno již dost a že bychom se měli zabývat operací, následující po počátečním období války. Podle mého názoru nebylo dost uděláno a napsáno pro to, aby všechna problematika počátečního období soudobé války byla teoreticky postavena a prakticky zvládnuta. Je příznačné, že čím více se těmito otázkami zabýváme, tím více problémů vystává. Přitom obsah a způsob bojové činnosti válčících stran stále víc a více zdůrazňuje význam počátečního období války nejen pro výsledek tohoto období, ale války vůbec.

Základním prostředkem, který zásadním způsobem změnil význam počátečního období soudobé války, jsou ZHN a prostředky jejich dopravy na cíl. Tyto prostředky jsou ve svém vývoji stále účinnější a ničivější. Platí i naďalej, a to více než kdy dříve, že jich bude s maximálním úsilím použito právě v počátečním období války. Proto soustřeďujeme hlavní pozornost na přípravu útočné operace právě v tomto období, poněvadž jediné **vysoce aktivní a rozhodná bojová činnost** při použití

ZHN rozhodne o výsledku jednotlivých sražení tohoto období.

O jaké operace tedy v počátečním období půjde?

Půjde převážně o útočné operace vedené od samého začátku formou střetných sražení a bojů, na samostatných, od sebe značně vzdálených směrech, s maximálním využitím manévru všeho druhu, ve vysokých tempích, dosahovaných využíváním nepoměrně více než kdykoli dříve, silných předsunutých odřadů a výsadek všech druhů, s překonáváním velkých prostorů zničení a radioaktivního zamoření. **Všechny prvky operačního a bojového zabezpečení nabudou neobyčejně na svém významu.** Toto zdůrazňuji proto, že v praxi tomu bývá přesně naopak. K jednomu z nich — k OPZHN, jako oblasti nejsložitější, se ještě vrátím. Neobyčejně složité a těžké bude řízení a velení vojskům.

Co však chci hlavně zdůraznit, je to, že **útočné operace budou vedeny jak na stupni frontu, tak armád, nepřetržitě po celou dobu počátečního období války.**

Je to tvrzení sice odvážné, ale jinak si průběh počátečního období nedovedu představit.

O co půjde v tomto období z hlediska strategického? O zahájení války s překvapením na jedné straně a o nedopuštění tohoto překvapení na straně druhé, dále o uchwácení a udržení strategické iniciativy a o splnění

strategicko-operačních nebo bližších strategických cílů války, které podle válčičtí a jejich významu mohou být různě.

Na evropských válčičtích může být cílem zničit hlavní uskupení sil a prostředků nepřítele na daném válčičtí, zničit ekonomické síly nepřátelských států, zmocnit se území těchto států a ovládnout takové objekty na území nepřítele, které mají, byť i dočasně, podstatný vliv na další vedení války na tomto nebo těchto válčičtích pozemními silami (nikoli raketovými vojsky). Takovým objektem může být např. mořské pobřeží na válčičtích, což podstatně ztíží situaci koalici nepřátelských států a omezí dočasně jejich další možnosti války.

Tyto cíle a obsah počátečního období války nejsou nijak v rozporu s tezí, že cíle počátečního období války plní fronty prvního strategického sledu, tj. prvním strategickým sledem a že tedy vlastně dokončené rozvinutí a zazení vyšších svazů a svazů druhého strategického sledu znamená zahájení další etapy války. Podle mého názoru se uvedený obsah počátečního období války plně shoduje s cílem operací vojsk prvního strategického sledu — a nejen s obsahem, ale i s časovými možnostmi vojsk prvního i druhého strategického sledu, jak ukáží dále.

Někdo může namítnout, že se uvedený obsah cílů počátečního období války rovná konci války. I když je to velmi optimistické, nechci tuto možnost vyloučit. My se učíme přípravě a vedení operací v soudobé válce za nejtěžších podmínek — a do těch patří také to, že skončením války — např. v Evropě — zdaleka ještě světová válka neskončí.

Bude-li tedy počáteční období války probíhat s cílem jak jsem uvedl, je plně odůvodněný názor, že útočné operace budou probíhat bez jakékoli

přestávky, bez jakéhokoli přerušení, poněvadž takové přerušení snižuje jejich tempa a hlavně dává nepříteli možnost se vzpamatovat a přesunout hluboké operační a strategické zálohy nejen z hloubky daného válčičtí, ale i z jiných kontinentů — vzduchem i po moři. Tím by byla dána nepříteli možnost postupně získat iniciativu, což v žádném případě nelze dopustit.

Naskytá se vzápětí otázka, jak dlouho tedy bude počáteční období války trvat v souvislosti s nutností vést operace bez přerušení?

Tomuto složitému problému je nutné věnovat maximální pozornost na všech stupních velení. Podle mého názoru není tak složité určit časové vymezení počátečního období války. **Dobu trvání počátečního období války můžeme omezit na týdnů.** Na dny omezovat toto období je rozhodně málo a na měsíce je z hlediska prostředků k vedení války mnoho — poněvadž by se cíle tohoto období pak nespĺnily.

Tím se dostáváme k otázce, kolik týdnů tedy bude trvat? Přesně to nemohu říci, poněvadž to závisí na konkrétním válčičtí, na hloubce, na silách a prostředcích nepřítele a samozřejmě i na vlastních silách a prostředcích.

V Evropě můžeme dobu počátečního období (průměrná kalkulace) omezit časově na 3–6 týdnů. **Bude snaha tuto dobu snížit na minimum. Méně to však pravděpodobně nebude.** Promítneme však tuto dobu několika týdnů počátečního období na bojující vojska v komplexu jejich bojové činnosti.

Počáteční období začnou vojska 1. strategického sledu, která jsou v míru na takovém stupni bojové pohotovosti, který jim dovolí v nám známých normách zahájit bojovou činnost. Svazy budou mít 4–5 svazků vševojskových, z toho přibližně polovinu tankových, raketová vojska a nejnutnější počet svazků a útvarů bojového a materiál-

ního technického zabezpečení. Vyšší svaz bude mít kromě svazů 1. sledu buď svaz 2. sledu, nebo vševojskovou zálohu v hodnotě 1—3 svazků, výsadkový svazek, raketová vojska, leteckou armádu a opět nejnútnejší počet svazků a útvarů druhů vojsk a týlu.

Přitom ovšem některá vojska frontového podřízení mohou mít daleko pozdější dobu pohotovosti, poněvadž bývají v míru na nízkých početních stavech a musí být proto mobilizačně nejdříve doplněna, stmelena a teprve pak mohou být použita. Tento proces může včetně přesunu do prostoru bojového použití trvat několik dní i týdnů. Proč o tom píší? Protože první operace povedou ta vojska, která stojí v míru a s nimi ta, která mají krátkou dobu mobilizační pohotovosti a že tedy budou obrovské nároky na jejich všestrannou připravenost.

Vracím se v této souvislosti k požadavku — vést operace v počátečním období nepřetržitě, tj. k nutnosti vést nepřetržitě několik frontových a řadu armádních operací. Ty budou klást obrovské nároky na morálně politický, fyzický, materiálně technický a zdravotní stav vojsk a štábů, které budou nepřetržitě bojovat po řadu dní a někdy i týdnů.

Nejsložitějším problémem bude řešit zásobování bojujících vojsk tím nejnútnejším, tj. pohonnými hmotami a municí. K oběma problémům se ještě vrátím.

Může vzniknout situace, že druhé sledy nebo zálohy armád, frontů i druhosledové fronty prvního strategického sledu včas nepřijdou, anebo vojska, která již dlouho bojují, jsou vyčerpána. To však nemůže a nesmí v žádném případě znamenat přerušování operací. Každé přerušování a zastavení úspěšně rozvíjených operací znamená podstatný prospěch pro nepřítele a může mít nepříznivé důsledky pro další průběh ne-

jen počátečního období války, ale i války vůbec.

To je jedna stránka věci — připravenost lidí a techniky.

Druhá stránka vyžaduje kategoricky nedopustit, aby bojující sledy zůstaly bez základních zásob materiálu — PHM a střeliva. Bylo by neodpuštělné a vedlo by ještě k horším důsledkům, byla-li by bojující vojska nucena přerušit, popřípadě zastavit bojovou činnost proto, že není čím ničit nepřítele a není možno dále pronikat pro nedostatek pohonných hmot.

Tento požadavek staví velké a v určitém smyslu nové úkoly před vševojskové štáby s týlovými orgány.

Již jsem uvedl, že v počátečním období počítáme s několika frontovými a řadou armádních operací. Všechny tyto operace budou zásadně odlišné od operací v dalším průběhu války. Avšak ani operace počátečního období války nebudou stejného charakteru. Rozhodně největší a zásadní význam pro celé počáteční období budou mít frontové operace zahájené po prvním hromadném úderu provedeném v měřítku strategickém a operačním.

V nich půjde o maximální využití tohoto hromadného úderu, o vybojování a udržení operační a v širším rámci strategické iniciativy, která má rozhodující význam zvláště pro výsledek počátečního období. Půjde o to, do jaké míry byla všechna opatření (promyšlená a připravená v hlubokém míru štáby všech stupňů) účinná, aby vojska, štáby, technika a týly byly a hlavně zůstaly maximálně bojeschopné a připraveny k okamžitému plnění bojových úkolů.

—☆—

Dále se zaměřím jen na ty oblasti, které na základě zkušeností z minulého roku si zasluhují pozornosti:

V poslední době vlivem západních vojenských teoretiků se rozšiřuje názor (i u nás se diskutuje), že by příští válka mohla být zahájena a vedena bez použití atomových a termionukleárních prostředků, popřípadě, že by tyto prostředky mohly být použity způsobem tak zvané „spirály“, tj. postupným použitím taktických, operačně taktických a konečně i strategických prostředků ZHN.

Podle mého názoru je jistě správné připustit vznik i vedení místních válek okrajového charakteru neatomovými prostředky — takových válek jsme byli po druhé světové válce a jsme i nyní svědky v různých částech světa.

Pokud jde ovšem o Evropu, je to tak důležitý kontinent, s tak důležitými válčišti, nasycenými takovými armádami a bojovou technikou, které **takřka vylučují** zahájení i vedení války bez atomových prostředků.

Vznikne-li válka v Evropě, půjde pravděpodobně od počátku o válku světovou, která podle mého názoru bude zahájena i vedena raketovými a jadernými prostředky. Samozřejmě — v jejím rámci na podružných směrech — mohou probíhat armádní a snad i frontové operace bez použití ZHN, aby mohly být tyto prostředky využity na rozhodujících směrech. Jednoznačně chci však odmítnout tezi západních teoretiků o tak zvaném „spirálovém“ použití prostředků atomového napadení. Považuji za nemyslitelné, aby jedna válčící strana začala v průběhu války, zahájené bez použití jaderných prostředků, používat taktické raketové jaderné prostředky a očekávala, že i druhá válčící strana použije jen taktických prostředků a že tedy takovýto způsobem (spirálovitým) by se použití stupňovalo až do strategických jaderných prostředků.

Rozhodně první použití — byť i jen taktických jaderných prostředků z jed-

né strany — vyvolá okamžitě odvetný úder a pokračování války všemi existujícími raketovými jadernými prostředky protivníka a tím samozřejmě obou válčících stran.

—☆—

Přistupuji k některým problémům přípravy a plánování útočných operací počátečního období války. Zkušenosti posledního roku potvrdily a zdůraznily, že je třeba počítat s **jedinou z forem útočné operace — střetným sražením**. Ani nevýhodný způsob zahájení války neodsuzuje a nedonutí žádnou z válčících stran předem se bránit, a to prakticky na všech stupních — strategickém, operačním nebo taktickém. Každá z válčících stran vyvine maximum úsilí k řešení cílů počátečního období války aktivním způsobem. To znamená, že štáby při plánování a přípravách těchto operací musí položit důraz na **střetné sražení a boje**.

V uplynulém roce vznikly některé nejasnosti z plánování těchto operací v souvislosti s několika možnými variantami jejich zahájení.

Vyskytly se názory, že každá z variant zahájení vyžaduje samostatné a podrobné zplánování na všech stupních velení. Podle mého názoru **půjde vždy o plnění jednoho úkolu. Proto plně postačuje, bude-li tento úkol zplánován jen v jedné základní variantě**. Vždyť půjde pravidelně o střetné sražení a střetné boje a proto je možné v jednom rozhodnutí přijmout a tedy i zplánovat několik možných prostorů nebo čar předvídaného střetnutí, které **mohou a musí být podřízeny i různým variantám možného zahájení bojové činnosti**.

Takto připravené plány samozřejmě budou podle konkrétní situace upřesňovány.

Nové poznatky přinesly zkušenosti

z plánování prvního hromadného úderu a jaderných úderů vůbec.

Jednoznačně se ukázalo, že do zahájení bojové činnosti bude známo velmi málo cílů pro rakety frontového, ale hlavně armádního a divizního typu a že úsilí průzkumu všeho druhu, zvláště pak leteckého, bude právě v této době a v době zahájení bojové činnosti největší vůbec.

Velká většina cílů, které je třeba ničit jadernými prostředky k době zahájení bojové činnosti, se přemísť ze svých míst mírové dislokace — a při tom v této době jsou prostředky průzkumu nejvíce omezené.

Ukázalo se dále, že první hromadný úder na stupni frontu a níže je složen prakticky ze dvou salv raketových prostředků — časově od sebe oddělených jak technickými možnostmi těchto prostředků, tak hlavně výsledky doplňkového průzkumu řady cílů letectvem.

První salvu plánujeme na cíle pevné nebo známé — se zvláštním důrazem na PVO nepřítele (HAWK, NIKE HERKULES apod.), aby tak byla otevřena cesta pro vlastní letectvo, zvláště průzkumné. Druhá salva je po 2—3 hodinách za první. Doba mezi těmito dvěma salvami je vyplněna bojovou činností letectva a klasických palebných prostředků.

Prvního hromadného úderu se zúčastní i rakety divizního typu. Hlavní je, abychom určili pro tyto prostředky odpovídající cíle. První salvy prvního hromadného úderu se tyto prostředky zpravidla nezúčastní, poněvadž cíle pro ně budou vesměs v pohybu bez přesné znalosti jejich situace.

Obvykle je budeme moci použít až ve druhé salvě — tj. v době, kdy průzkum již dodal potřebné údaje o cílech v dosahu divizních raket, anebo až v rámci tzv. palebné přípravy, kdy divizní raketové jaderné prostředky se zúčastní spolu s klasickým dělostřelc-

tvem, letectvem, tankovými jednotkami a útvary zahájení prvních střetných bojů pluků i divizí s útvary a svazky nepřítele.

Nejasnost situace nepřítele a jeho prostředků před a při zahájení bojové činnosti vyžaduje, abychom vydělili větší počet pohotovostních baterií na všech stupních (operačně taktických i taktických raketových prostředků) než je pak potřeba v dalším průběhu operace. Tím mohou příslušní velitelé rychle a účinně reagovat i v krajně nejasné a stále i rychle se měnící situaci nepřítele, na jeho nejdůležitější cíle, hlavně však na jeho zbraně hromadného ničení.

Důležitými cíli pro raketové jaderné prostředky armádního, ale hlavně frontového typu (a samozřejmě i vyšších) jak v prvním hromadném úderu, tak ve všech dalších fázích bojové činnosti zůstávají letiště s nosiči jaderných zbraní. Zdůrazňuji to proto, abychom nepodceňovali ničení těchto prostředků, i když v poslední době ve vojskách nepřítele se začaly objevovat raketové prostředky v daleko větším rozsahu, než tomu bylo kdykoli dříve.

Nepříznivý poměr mezi nosiči raketového typu a letouny, který byl ještě nedávno 1:4 ve prospěch letectva, se podstatně snížil. Stále však je tento poměr takový, že letouny-nosiče početně převažují nad raketovými prostředky. Proto je třeba i nadále ničit letiště s letouny-nosiči všemi účinnými prostředky.

Menší pozornost můžeme věnovat prostorům s Matadory, poněvadž je můžeme sestřelit raketovými prostředky PVO. I sám systém jejich navedení je velmi zranitelný klasickými prostředky.

Hlavním dokumentem pro vyjádření zámyslu použití vlastních jaderných prostředků zůstává plán operace. Ani v samostatném plánování prvního hro-

madného úderu jak co do obsahu, tak i do formy není žádných změn.

Vzhledem k tomu, že se v poslední době zvýšily ve vojskách nepřítele raketové jaderné prostředky (počtem i kvalitou), zvyšují se požadavky na plánování boje se ZHN nepřítele. V této souvislosti chci upozornit na chápání obsahu „zbraně hromadného ničení“ nepřítele. Podle mého názoru se dostatek pozornosti věnuje boji proti jaderným prostředkům nepřítele, které jsou sice jednou z hlavních složek zbraní hromadného ničení, ale ne jedinou. Myslím, že nejméně **tutéž pozornost zasluhují zbraně hromadného ničení chemického a biologického charakteru.** Stejně podrobně jako u raketových jaderných prostředků, musíme znát účinky i strukturu biologických, ale zvláště soudobých chemických prostředků, abychom mohli účinně bojovat proti nim, poněvadž jsou stejně nebezpečné a v mnohém směru i nebezpečnější než jaderné prostředky.

Pokud jde o průzkum i ničení zbraní, o kterých sice víme, že je nepřítel ve své sestavě pravděpodobně má, ale nevíme, kde konkrétně jsou, pak tuto činnost plánujeme tak, že určíme pro každý vlastní prostředek průzkumu i ničení prostor, ve kterém zbraně hromadného ničení nepřítele vyhledávají a současně ničí. Tímto způsobem jsou vlastní prostředky průzkumu i ničení daleko cílevědomější a tím i účinněji využity.

Význam pohotovostních baterií neklesá ani v průběhu operace. Budeme cílevědomě udržovat takový počet pohotovostních baterií u raketových jaderných prostředků, který vychází ze skutečného stavu u nepřítele, tj. z počtu jeho prostředků jaderného napadení operačního a operačně taktického charakteru, které se mohou v daném pásmu činnosti frontu (armády) ještě objevit.

Při určování a rozdělování cílů mezi raketové jaderné prostředky, letecké jaderné prostředky a klasické prostředky budeme pečlivě zvažovat a dbát na specifické vlastnosti jednotlivých jaderných prostředků nepřítele, na tytéž vlastnosti vlastních prostředků ničení a podle toho vybírat a navrhovat odpovídající cíle. Je neodpuštělná chyba, použijeme-li na cíl málo účinný prostředek nebo nadměrné kilotonáže vzhledem k charakteru zbraně hromadného ničení nepřítele.

Na stupni frontu (armády) je nutná nejužší součinnost operační správy (oddělení) se zpravodajskou správou (oddělením), štábem raketového vojska a dělostřelectva a štábem letecké armády — při přípravě rozhodnutí velitelů, plánování operace a zvláště pak v průběhu operace, kdy příprava podkladů pro rozhodnutí velitele frontu (armády) pro rychlý úder, je často vázána na vteřiny a minuty.

V této souvislosti se plně osvědčilo stále společné pracoviště velitele frontu (armády) a náčelníka štábu s představiteli všech uvedených štábů, které požadavku rychlosti přípravy podkladů pro takováto rozhodnutí nejlépe odpovídá.

Do nedávna jsme neměli jasno, jaká práva a povinnosti má velitel i štáb armády v otázkách plánování a hlavně použití raketových jaderných prostředků armády i divizí. Vycházeli jsme z praxe, kdy velitel armády musel pro každý úder žádat o souhlas velitele frontu a na druhé straně velitelé divizí mohli o použití taktických raketových jaderných prostředků rozhodovat samostatně, poněvadž by souhlas od velitele armády zákonitě přišel pozdě. Velitel armády tudíž o svých raketových jaderných prostředcích sám rozhodovat nesměl a o použití divizních prostředků rozhodovat nemohl. Samozřejmě, že to správné nebylo.

Základním plánujícím orgánem použití jaderné munice je štáb frontu. Velitel armády obdrží od velitele frontu počet a druh jaderné munice a úkoly, které má raketovými jadernými prostředky plnit. S vyděleným počtem jaderné munice disponuje — to je rozhoduje o jejím použití — velitel armády.

Velitel frontu má ovšem kdykoli právo naříditi veliteli armády provést jaderný úder v zájmu frontu. Uplatnění takového vlivu na použití armádních prostředků týká se především hromadných a skupinových jaderných úderů, při kterých se centralizuje velení ve frontu.

O tom, kdy a čím se armáda má zúčastnit frontového hromadného nebo skupinového úderu, se velitel armády dozví buď ještě do zahájení operace v době plánování anebo kdykoliv v průběhu operace.

I za této situace má velitel armády právo žádat velitele frontu o změnu cíle, kilotonáže a druhu výbuchu v těch případech, kdy má podklady pro úder na důležitější cíl.

Obdobný postup platí v plném rozsahu i pro stupeň armáda—divize. I velitel divize disponuje a rozhoduje o té jaderné munici, kterou k plnění stanovených úkolů od velitele armády obdržel. Ovšem i zde má velitel armády právo kdykoli zasáhnout a naříditi provést jaderný úder podle potřeby armády. Bude to obvykle při řešení skupinového úderu stupněm armády.

—☆—

Pro počáteční období války má velký význam ochrana proti zbraním hromadného ničení (OPZHN). Její důkladné zvládnutí vychází z hluboké analýzy účinků všech zbraní hromadného ničení a promyšlení odpovídajících opatření. Na účinných a rychlých opatřeních závisí nejen udržení boje-

schopnosti vojsk, ale udržení živého člověka vůbec.

A právě proto, že je to druh bojového a operačního zabezpečení nový a přitom velmi důležitý, hledáme stále neúčinnější způsoby jeho plánování a dovádění do vojsk.

Opatření OPZHN řešíme na všech stupních velení jako samostatný komplex otázek preventivní a pasivní ochrany, a to nejen proti účinkům jaderných zbraní, ale současně se stejnou důležitostí i proti bojovým chemickým látkám (hlavně nejnovějších typů) a biologickým prostředkům nepřítele.

O jaká konkrétní opatření v útočných operacích počátečního období války půjde?

Především se vojska zásadně v terénu rozptylují, budují a využívají úkryty v prostorech rozmístění, ať již v operační sestavě nebo v prostorech rozptýlení.

Vojska musí dále velmi dovedně promyslet a periodicky střídát prostory rozmístění a je maskovat. Důležitý je nepřetržitý radiační, chemický i biologický průzkum prostorů rozptýlení, prostorů v operační sestavě, os přesunu vojsk a podle výsledků tohoto průzkumu stanovení způsobů činnosti vojsk v zamořených prostorech.

Další opatření je vytvoření zásob prostředků ochrany a příprava sil a prostředků k rychlé likvidaci následků jaderného, chemického a biologického napadení nepřítelem.

Největším problémem zůstává rychlé zjištění, zvláště soudobých, chemických a biologických látek a rychlé uvědomění všech vojsk, aby opatření ochrany předstihla účinky ZHN nepřítele.

Odpovědnost za OPZHN vojsk je uložena velitelům všech stupňů, kteří musí znát radiační, chemickou a

biologickou situaci a tuto znalost plně uplatňovat ve svých rozhodnutích. Odpovědnost za organizaci a uskutečnění nařízených opatření k ochraně vojsk proti účinkům ZHN je určena náčelníkům štábů (nikoli chemickým náčelníkům nebo jiným funkcionářům).

Koordinující složkou je operační správa (oddělení), která při centrálním řešení všech otázek OPZHN (na všech stupních) musí spolupracovat vzhledem k některým specifickým otázkám s druhy vojsk i služeb.

Podkladem pro řešení OPZHN jsou směrnice nadřízeného (bojová nařízení), konkrétní radiační situace a myslím, že je správné říkat i chemická a biologická situace a konečně situace vojsk.

Způsob dovedení opatření OPZHN do vojsk spočívá na stupni frontu a armády v písemné směrnici (nařízení) a na stupni divize je třeba tato opatření zahrnovat do nařízení pro bojové zabezpečení nebo vydávat ústně. Náčelníci druhů vojsk a služeb na všech stupních velení si pak formou pokynů zahrnují opatření OPZHN do svých odborných nařízení.

Potvrdilo se, že **plán OPZHN jako samostatný dokument není výhodné zpracovávat na žádném stupni velení.** Potřebný přehled plánovaných opatření, jež spadají do kompetence jednotlivých druhů vojsk a složek štábů, **povedeme jen na pracovních mapách.**

Na druhé straně povedeme na operační správě (oddělení) — jako zvláštní dokument — hrubý přehled ozáření živé síly o dva stupně níže, a to na stupni front, armáda a divize v procentech — na stupni útvar a níže pak početně a všude s jakou dávkou ozáření.

Velitel má tím kdykoli přehled o ozáření, jako důležitý podklad k svému rozhodování.

K likvidaci následků napadení jadernými zbraněmi plánujeme záchranné a uvolňovací odřady (ZUO), jejichž počet v závislosti na technických možnostech vojsk a konkrétní situaci může být na jednotlivých stupních různý. Zkušenosti z dosavadní praxe však ukazují, že pro plánování je nutno stanovit určitou základní, výchozí kalkulaci normu.

Zkušenostmi potvrzená norma ZUO je u pluku a divize po jednom, u armády a u frontu 1—2.

ZUO se skládá ze základního (vševojskového) jádra, jehož síla bude zpravidla na stupni pluku jedna motostřelecká rota a pro stupně — divize, armáda a front jeden motostřelecký prapor a ze speciálních jader (ženijního, chemického, zdravotnického a technicko-vyprošťovacího).

Letecké svazy, svazky a útvary si organizují a vytvářejí ZUO z útvarů pozemního a technického zabezpečení. Zásady pro vytváření ZUO u vševojskových svazů, svazků a útvarů platí i pro letecké — s tím rozdílem, že nebude totožné složení jader ZUO v důsledku zvláštností organizace leteckých technických útvarů a útvarů pozemního zabezpečení. Nebude ovšem zvláštností, že leteckému útvaru poskytne prostředky k likvidaci následků po napadení — v případě potřeby — vševojsková armáda, v jejíž prospěch letecký útvar (svazek) působí. „Případ potřeby“ se rozumí tehdy, když ZUO, vytvářené z vlastních prostředků leteckého útvaru (svazku), není z jakýchkoli důvodů akceschopné.

Podobně tomu bude při likvidaci následků jaderného napadení u raketových útvarů a svazků a někdy i u tankových svazků. Aby příslušníci těchto útvarů a svazků mohli plnit bojové úkoly, vytváří se v jejich prospěch ZUO z nejbližšího motostřeleckého útvaru nebo svazku. To není v žádném případě

podcenění úlohy motostřeleckých útvarů a svazků, ale naopak projevem správného sladění činnosti všech druhů vojsk a služeb k jedinému cíli — splnění operačního nebo bojového úkolu.

Kromě toho, pokud jsou vojska na území vlastního teritoria v počátečním období války, je k likvidaci následků jaderného napadení možno využít sil a prostředků teritoriálních útvarů, svazků a zařízení.

Pokud jde o jednotlivé prvky ZUO, ukázalo se, že není vzhledem k velmi rychle se měnící situaci, zvláště v počátečním období války, účelné vyčleňovat a organizovat prvky ZUO předem.

To ovšem vyžaduje, aby každý útvar (svazek) byl schopen — podle situace a potřeby — vyčlenit síly a prostředky pro likvidaci napadení. Ve svém důsledku to znamená, že nelze mít pro likvidaci následků napadení jadernými zbraněmi pouze ojedinělé, jakoby speciální jednotky pro vytváření ZUO, ale že musí být s to plnit tento úkol všechny útvary, svazky a zařízení armády.

Pro vlastní zásah ZUO je pak velmi důležité stanovit předem zvláštní signál a provozní údaje pro spojení.

Pro soustředění ZUO je třeba stanovit shromaždiště, kde se jednotlivá jádra soustředí a obdrží úkol. Toto shromaždiště je závislé na vzniklé situaci po jaderném napadení nepřitelem. Proto není možné a ani účelné je plánovat předem. Volíme je v blízkosti prostoru napadení, kde jsou komunikace, kde můžeme snadno zříditi obížděky a samozřejmě v místě, které není zamořené radioaktivními látkami.

Tento způsob určení shromaždiště pro ZUO vyžaduje, abychom společně s vydáním příslušného signálu **určili rádiem i souřadnice určeného shromaždiště.**

Vracím se ještě k povinnostem velitelů a štábů. Velitelé a štáby musí **důsledně dbát na dodržování opatření k zamezení nadměrného ozáření živé síly a u ozářených osob pak na jejich pravidelnou dozimetrickou kontrolu.**

Z toho důvodu je velmi účelné a prospěšné, umísťovat některé pracovníky chemického oddělení štábů frontu a armád ve funkci příslušníků vyhodnocovací skupiny těchto oddělení — v bezprostřední blízkosti operační správy (oddělení) — přesněji řečeno — v sestavě jejich pracovišť.

—☆—

Dále se zmíním o významu a použití vzdušných výsadků v útočných operacích počátečního období války.

Ve Vojenské myslí č. 5/1963 jsme věnovali celý článek této tematice. Vyzval různé názory — kladné i záporné — na způsob operací hlavně v počátečním období války, který spočívá v současném vysazení výsadků všech stupňů na celou hloubku operace s hlavním cílem — maximálně využít účinků raketových jaderných úderů prvního hromadného úderu.

Tomu pak byla podřízena i tempa pozemních vojsk, která byla zvláště u tankových svazků a svazů podstatně vyšší.

Jsem si vědom nedostatku tohoto způsobu operací, který spočívá ve stavu hlavně dopravního letectva. Toho nelze mít již v míru tolik, kolik by ho bylo potřeba v této variantě v prvních minutách a hodinách války v rozsahu několika válčíšť.

Přesto však vývoj, podle mého názoru, půjde tímto směrem — dopravní letectvo se všeobecně stále posiluje a bude růst, poněvadž ta hlavní myšlenka — **okamžité využití výsledků jaderných úderů** — zvláště prvního hromadného úderu — se nejen potvrzuje, ale **nabývá dále na významu.**

A jediným prostředkem, který toto může plnit, jsou výsadková vojska a v tom je a bude stále větší jejich význam.

Tomu všemu nasvědčuje i cíl vzdušných výsadkových operací, který spočívá v okamžitém využití výsledků jaderných úderů strategických prostředků a řešení operačně strategických úkolů v hlubokém týlu nepřítele.

Pokud jde o použití vzdušných výsadků v útočné operaci počátečního období války na stupni frontu a armády, i zde jejich použití spočívá:

- ve zmocnění se a udržení důležitých prostorů nebo čar s cílem rychle využít výsledky jaderných úderů na objekty nepřítele v operační hloubce;

- v izolaci nepřátelských vojsk, která jsou v dotyku s vlastními silami od přicházejících vojsk z operační hloubky;

- ve zmocnění se letišť, palebných postavení raket, skladů jaderné munice, předmostí na velkých řekách, leteckých a raketových základen, i horských průsmyků a přechodů;

- ve zmocnění se takových čar terénu, které brání přísunu záloh nepřítele k prostoru vysazení vzdušného výsadku.

Kromě toho mohou být výsadky po-

užity k narušení velení vojskům nepřítele zničením jeho velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, vysílacích středisek a radiotechnických prostředků všeho druhu.

Bude tedy jejich použití široké a vesměs důležité ve prospěch pozemních vojsk a cílů operace.

Zvláštního významu nabývají výsadky nejnižšího stupně — taktické, které je nutno co nejčastěji využívat ve prospěch bojové činnosti svazků i svazů.

Proto jsou také vytvářeny z jednotek a útvarů motostřeleckých (tankových) vojsk a jsou dopravovány do týlu nepřítele ve velké většině případů na vrtulnících.

Působí-li ve prospěch frontu výsadkový svazek hlavního velení v rámci výsadkové operace, využívají se k zabezpečení vysazení i bojové činnosti vzdušného výsadku síly i prostředky tohoto frontu. Tyto síly a prostředky se ve prospěch výsadku využívají i tehdy, jestliže výsadkový svazek nebo útvar jen pásmem činnosti frontu prolétává.

Hloubka vysazení vzdušného výsadku je závislá na úkolu, který má plnit a na možnostech dopravního letectva. Může dosahovat v soudobých podmínkách 800—1000 i více km od čáry dotyku pozemních vojsk válčících stran.

Ještě k otázce průzkumu chci říci několik slov.

Při přípravě vysazení výsadku organizujeme průzkum s cílem:

- upřesnit síly, sestavu, uskupení a charakter činnosti nepřítele v prostoru vysazení a předpokládané bojové činnosti vzdušného výsadku;

- zjistit systém protivzdušné obrany a radiotechnických prostředků nepřítele;

- zjistit radiační situaci a meteorologické podmínky na osách přeletu

dopravního letectva s výsadkem a v prostoru vysazení;

- dokonale poznat charakter terénu, stav komunikací a nejvhodnější místa pro vysazení a přistání;

- zjistit stav politického smýšlení obyvatelstva a možnosti využití místních prostředků všeho druhu v prostoru vysazení i nastávající bojové činnosti.

Jestliže je to jen trochu možné, pak

se prostory vysazení i bojové činnosti fotografují a pro potřebu velitelů a štábů se zhotovují snímky, v příslušném zvětšení, důkladně vyhodnocené, aby umožnily tu nejdokonalejší přípravu celé akce.

To však by ještě nestačilo. Těsně před nasednutím výsadku do letounů a ještě při přeletu je třeba vést intenzivní doplňkový průzkum, který musí upřesnit všechny změny v uskupení nepřítele, prostory vlastních jaderných úderů v prostoru vysazení a dosažený stupeň zničení nepřítele těmito údery, radiační situaci i stav PVO nepřítele na osách přeletu dopravních leteckých útvarů a svazků a totéž v prostoru vysazení a bojové činnosti vzdušného výsadku a konečně stav počasí.

Údaje, získané průzkumem všeho druhu, jsou ihned předávány veliteli vzdušného výsadku a veliteli dopravního letectva, a to jak v době přípravy, tak i do letounů v době přeletu, aby mohli oba svá rozhodnutí podle konkrétní situace upravit a aby nedošlo hlavně po vysazení k překvapení vlastního výsadku v důsledku neznalosti situace, což by mohlo mít vážné důsledky pro splnění bojového úkolu.

Podle výsledku průzkumu je řízena samozřejmě činnost i všech ostatních prostředků, které ve prospěch přeletu, vysazení a bojové činnosti výsadku jsou připraveny působit.

Význam vzdušných výsadků tudíž stále stoupá zejména pro jejich různorodé použití zvláště v počátečním období války.

—☆—

V úvodu jsem psal o nutnosti vést operace v počátečním období války bez zastávky. Přitom svazků a svazů, které by střídaly bojující vojska z druhých sledů a záloh, se bude nedostávat, poněvadž válku začnou prakticky v míru stojící svazky, tempa operací

budou vysoká a mobilizované svazky a svazy budou moci zasáhnout až za několik dní i týdnů. Do té doby musí být bezpodmínečně s to ta vojska, která zahájila v počátečním období bojovou činnost, v ní i pokračovat.

Toho lze z hlediska fyzické únavy (i když s krajním vypětím) dosáhnout dovedným střídáním vojsk do stupně svazku v to. Vyvedením praporu (v pluku) a pluku (v divizi) do druhého sledu mohou si vojska trochu odpočinout. Přitom mohou ošetřit bojovou a dopravní techniku. A odpočinek bude spočívat většinou prakticky v přesunu za bojujícím sledem. Je nutné, aby ve vojskách v rámci druhé odbornosti bylo maximum řidičů bojových i kolových vozidel, poněvadž na ně jsou kladeny z hlediska únavy při dlouhodobé činnosti největší nároky.

Celé svazky bude možno střídát až po příchodu mobilizovaných svazků, a to ještě ne vždy. Počáteční sestava vševojskové armády — 4 až 5 divizí — není nijak zvlášť silná a může nastat situace, že i po podřízení prvosledové armádě zmobilizovaného svazku a jeho zasazení do boje nebude možno žádnou z prvosledových divizí vyvést do druhého sledu, aby nabrala sílu. A i když se to podaří, pak se to může týkat vždy jen jedné divize v armádě. Nejobtížnější situace bude u tankových svazků, poněvadž tyto bojují v hloubce nepřátelské sestavy, odtrženy od vlastních sil a jejich vystřídání nebude někdy ani možné.

Vystřídání svazek, který přešel do druhého sledu nebo vševojskové zálohy velitele armády (někdy i frontu), musí se rovněž především věnovat bojové a kolové technice, všestrannému zásobení (hlavně PHM a municí) a vlastní odpočinek bude řešen tak, jako na nižších stupních — většinou za přesunu. Že tento „odpočinek“ může být a často bude narušován činností ne-

přítele, to není třeba ani zvláště zdůrazňovat.

Strídání celých svazů v počátečním období války je řídkým jevem. Zde může jít jediné o různé úkoly, které vševojsková armáda bude plnit a podle jejich náročnosti může umožnit odpočinek jednotlivým svazkům. Vyvedení celého svazu do 2. sledu může nastat v tomto náročném období v zásadě ve dvou případech:

a) v případě hromadného raketového jaderného úderu na vojska armády, čímž je většina svazků neschopných boje. To ovšem neznamená odpočinek armády;

b) v případě, že armádě byl svěřen úkol obklíčit a zničit velké uskupení sil nepřítele.

Při plnění tohoto úkolu se zákonitě dostává armáda do hloubky operační sestavy vlastních vojsk. Po dokončení likvidace obklíčeného uskupení nepřítele je armáda vyváděna do druhého sledu a i když nejde ani v tomto případě o odpočinek v pravém slova smyslu, přece jenom je vojskům této armády umožněno uvést se do takového stavu, který zajišťuje v dalším její plné bojové použití. Tolik, pokud jde o vojska.

Obdobná situace, a já bych řekl ještě někdy daleko horší, je ve štábech, kde složitost řízení vojsk v soudobých podmínkách umožňuje minimu odpočinku.

Kromě toho nepřetržitost útočných operací vyžaduje od štábů — zvláště stupně frontu a armády — další a další plánování operací a řízení bojové činnosti vojsk.

Při tom zkušenosti potvrzují, že nejlepší formou činnosti štábů je, kdy se hlavní funkcionáři účastní jak na řízení bojové činnosti vojsk, tak na přípravě rozhodnutí velitelů a plánování operací — čili zvyšují se nároky na čas a na trvalou práci velitelů a štábů.

Zde vidím řešení (kromě několika hodin odpočinku při vzájemném zastoupení) **hlavně v jednotné metodice práce štábů všech stupňů, která by měla dát co největší výsledky při řízení vojsk a současně by nejvíce šetřila síly štábů všech stupňů.** Tento požadavek pokládám za plně reálný a uskutečnitelný. Není přece myslitelné jít do boje s různou metodikou práce ve štábech jednotlivých stupňů velení.

Tento požadavek musíme v nejbližší době vyřešit. Příprava takové metodiky musí být pochopitelně řízena z nejvyššího stupně, musí však využívat všech dobrých zkušeností nižších štábů.

—☆—

Neméně důležitou otázkou při nepřetržitosti operací počátečního období války je oblast materiálně technického a zdravotnického zabezpečení.

Složitost spočívá v nepřetržitosti zásobování, v maximálně rychlém zabezpečení raněných, rychlých opravách poškozené bojové a dopravní techniky, aby mohla být co nejdříve vrácena bojujícím vojskům. Tedy činnost složitá.

Nepřetržitost zásobování bude vyžadovat zvýšenou potřebu dopravních prostředků, poněvadž se stále zvětšuje hloubka operace.

Na stupni týlu armády a týlu divize systém zásobování koloběhy bude zachován. Způsob zásobování divize bude spočívat v tom, že prázdná auta divizního dopravního praporu budou zaměňována za plná z dopravních prostředků a zásob armády.

Jiný způsob, spočívající např. v neustálém překládání materiálu z armádních dopravních prostředků na divizní, je v této době nemyslitelný. Tento způsob zásobování vzbudí možná nesouhlas některých funkcionářů týlového směru. Mohou namítnout, že velení

těmto dopravním prostředkům bude velmi složité. Přesto však myslím, že hledisko operační, bezpodmínečně zásobit a rychle, má zde prvořadou důležitost.

Automobilní dopravě materiálu bude v těchto podmínkách třeba maximálně odlehčit dopravou PHM potrubím na největší možnou hloubku. Při tak obrovské spotřebě PHM si nelze soudobé zásobování PHM bez tohoto prostředku vůbec představit.

Je samozřejmé, že automobilní doprava není jedinou v celém zásobovacím systému a že budou zákonitě značně zvýšené požadavky i na leteckou dopravu, která bude využívána k zabezpečení materiálem předsunutých odřadů, výsadek a hlavně tankových svazků, které se v průběhu bojové činnosti odpoutají od vlastních vojsk a bojují ve značné hloubce území nepřitele.

Zásobovat tato vojska by automobilní doprava totiž vůbec nemohla. Potřeba letecky zásobovat vojska má stále stoupající tendenci a vyžaduje mít v armádě silné a moderní dopravní letectvo, což je v plném souladu s již dříve uváděným požadavkem na dopravní letectvo pro zabezpečení vzdušných výsadek.

Hospitalizace raněných bude muset být prováděna většinou na území nepřitele s ohledem na hloubku operací. V maximální míře využijeme místních zdravotních možností a zdrojů.

Rovněž odsun poškozené techniky a hlavně její opravy budou se muset podřítit požadavku co nejrychlejšího návratu k vojskům. Uskutečnime systém výměny agregátů. Vojska budou ovšem muset pomoci tím, že budou obsazovat vhodné opravárenské objekty.

Vzhledem k tomu, že úsilí všeho zásobování půjde po silnicích, sehraje zvláště důležitou úlohu silniční zabezpečení.

Není samozřejmě bez významu v této obtížné zásobovací situaci využití nepřátelské kořisti.

Je jisté, že těchto našich zásobovacích potíží si bude vědom nepřítel a že podnikne vše, aby zabránil plynulému zásobování anebo aby je aspoň podstatně narušil.

Budou proto všechna zásobovací opatření vyžadovat důkladné řešení zvýšené obrany a ochrany všech týlových transportů i týlových útvarů a zařízení na území nepřitele, což nebudou moci řešit týloví funkcionáři sami, ale v těsné součinnosti se vševojskovými veliteli a štáby.